

матически-унифицированных, системных методов, что позволяет говорить о междисциплинарных связях с целью глубокого и разностороннего изучения орнаментики.

Ключевые слова: орнамент, декоративно-прикладное искусство, методы исследования, сравнительно-исторический метод, структурный анализ.

The article analyzes the scientific approaches to the study of ornamentation of decorative applied arts from the point of art paradigms of the second half of XX century. It presents the use of semiotic and mathematically consistent, systemic methods, which lets tell about interdisciplinary links with the aim of a deep and comprehensive study of ornamentation.

Key words: ornament, decorative applied arts, research methods, comparative-historical method, structural analysis.

УДК 378:785

Куришев Є.В.,

*доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук*

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ПІАНІСТІВ ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ГОРОВИЦЯ У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

У статті аналізуються історія становлення та професійний рівень міжнародного конкурсу піаністів пам'яті Володимира Горовиця від його заснування (1995) до сучасності. У висновках автор аналізує деякі тенденції розвитку фортепіанного мистецтва України та світу. Надається також основна література з досліджуваної проблеми.

Ключові слова: конкурс піаністів, сучасний репертуар, інтерпретація, В. Горовиць, тенденції розвитку, фортепіанне мистецтво.

Одне з найбільш яскравих культурно-мистецьких явищ останніх двадцяти років в Україні — це **всесвітньо відомий міжнародний конкурс піаністів, присвячений творчості та унікальній особистості геніального українського й американського піаніста Володимира Горовиця**. Все його довге та плідне життя — це бездоганне і святе служіння фортепіанному Мистецтву. Майстер вір-

туозного володіння інструментом, видатний інтерпретатор фортепіанної музики, блискучий концертант мав мистецьке та моральне право у відповідь на запитання журналіста: «Як Ви оцінюєте гру сучасних молодих піаністів?» сказати спокійним, впевненим голосом: «Я їх не знаю...»

Менш відомими у мистецьких колах є публікації про творчість відомого піаніста, в яких музиканта критикують за деякі фортепіанні інтерпретації широко відомих творів. Художня трактовка, індивідуальне бачення і піаністичне втілення цієї музики Горовицем різко відрізнялись від загальноприйнятого, традиційного її виконання багатьма іншими піаністами світу. Критичні «постріли» у бік виконавця у світовій пресі ще за його життя — не рідкість. Його феноменальна віртуозність «провокувала» музиканта на її іноді надмірне використання. Адже ми нерідко, слухаючи віртуоза, дійсно задаємо собі запитання: а ще швидше — це можливо? А це — потрібно? Горовиць без вагань відповідав — так!

Сьогодні, через багато років після завершення і творчості, і життя видатного музиканта, киянина, українського й американського піаніста, ми розглядаємо феномен його особистості у ракурсі вже всесвітньо визнаного піаністичного конкурсу. Молоді музиканти з багатьох країн вже дев'ять раз збирались у Києві та представляли своє мистецтво на сцені Національної філармонії. Яке ж місце дійсно належить цьому конкурсу піаністів у культурно-мистецькому просторі держави?

Історія конкурсу розпочинається з 1995 р., коли за ініціативою викладачів Київського державного музичного училища ім. Р.М. Глієра, в якому навчався Володимир Горовиць, 23 квітня — 3 травня було проведено перший конкурс за участю 102 юних музикантів з 13 країн світу [1, 11]. Цей захід став екстраординарною подією у мистецькому житті Києва. Звичайно ж, конкурси проводилися і раніше. Однак вони мали фактично статус республіканського, загальноукраїнського чи міського музичного змагання. Ніколи раніше музичні форуми такого рівня у столиці не проводились.

У журі конкурсу увійшли: Тереза Дюссо (Франція), Іреней Жук (Канада), Сьюзен Стар (США), Уоррен Томсон (Австралія), Надя Штернберг (Ізраїль), Микола Сук (США), Тетяна Кравченко (Росія) Сергій Полусмяк (Україна) та Іван Карабиць (голова журі, Україна).

Конкурс проводився серед юних піаністів двох вікових груп: молодшої та середньої. У молодшій групі першої премії був удостоєний Олексій Ємцов (Україна), у середньої — Шай Коен (Ізраїль). Лауреатами стали також Олексій Колтаков, Артем Ляхович, Олена Іваненко (Україна), Антоніо Гомес (США), Койо Кумагаї (Австралія), Анна Баррере (Франція) та інші молоді піаністи. Вони мали концертні поїздки до США, Франції, Росії, Ізраїлю, виступали у концертних залах України. Конкурс відразу викликав велике зацікавлення широкої музичної громадськості. Київська міська адміністрація прийняла рішення про проведення конкурсу один раз на два роки. Було створено постійну дирекцію, головною метою діяльності якої стало забезпечення підтримки лауреатів конкурсу та обдарованої молоді. Цю мету було у подальшому повністю досягнуто. Конкурс відкрив світу чимало талановитих піаністів, а також надав їм своєрідний творчий «поштовх» щодо професійно-виконавської діяльності у концертних залах багатьох країн.

Другий конкурс відбувся в Києві 21 квітня — 5 травня 1997 р. У конкурсі взяли участь 84 піаністи з 15 країн світу. Склад журі конкурсу зазнав значних змін, що у подальшому стало вже навіть своєрідною традицією. Серед нових членів журі — Мартін Канін (США), Казухіко Накадзіма (Японія), Ральф Плагге (Австрія), Норма Фішер (Велика Британія), Діна Іоффе (Ізраїль), Марія Крушельницька (Україна). Другою особливістю цього конкурсу стало розподілення учасників на три групи: молодшу, середню та старшу. Ми бачимо також, що розширилась світова «географія» учасників. І що викликало навіть здивування публіки та журі, найбільш яскравими стали виступи піаністів саме молодшої групи! Серед них — Ріса Хіноуе (Японія, I премія), Олександр Гаврилюк (Україна, II премія) та Олександр Гринюк (Україна, III премія). Дивовижні та вишукані виконання складних фортепіанних творів маленькою японською піаністкою викликали справжній фурор у залі філармонії. Потім Ріса Хіноуе виступала у Києві вже як лауреат конкурсу і продемонструвала абсолютно зріле, доросле інтерпретування відомих творів.

Першу премію у середній групі одержав американський піаніст Брайан Валлік (США), інші — Денис Прощаєв (Україна, II премія), Казумаса Мацумото (Японія) та Лон Ін (Китай), які поділили III премію.

Менш запам'ятались виступи лауреатів старшої групи, де І премію навіть не було присуджено, а другої удостоїлись молоді піаністи України та Японії (В'ячеслав Зубков, Юджі Кітано та Харуко Учіяма). За відсутністю яскраво обдарованої особистості журі вирішило вперше на конкурсі скористатись своїм правом не присуджувати ту чи іншу премію.

Значно розширилась і географія післяконкурсних гастролей лауреатів: відбулись виступи у Малайзії, Австралії, Великій Британії, США, Ізраїлі, Німеччині, Угорщині, Хорватії, Чехії. Цей конкурс також став знаковою подією і в культурно-мистецькому, художньому житті нашої держави.

Третій конкурс проводився у 1999 р. і зібрав 79 молодих музикантів з 17 країн світу. Він також проходив у трьох вікових групах з деякими змінами у складі журі. Серед його нових членів — Джером Ловенталь (США), Аріє Варді (Ізраїль), Іго Кох (Австрія), Михайло Степаненко (Україна).

Конкурс запам'ятався блискучим виступом талановитого київського піаніста Олексія Гринюка, кожна поява якого на сцені Національної філармонії супроводжувалась аншлагом у залі та шаленими оплесками слухачів. Серед найбільш вражаючих його виступів стало виконання твору з репертуару Володимира Горовиця (його Варіації на теми з опери Ж. Бізе «Кармен») та двох Концертів для фортепіано з оркестром у III турі (піаніст одержав І премію у старшій групі). Блискучій віртуоз, визначний інтерпретатор — ці якості одразу поставили Олексія Гринюка на помітне місце в європейському «табелі про ранги». Музична преса навіть обговорювала питання: чи не з'явився у світі новий Володимир Горовиць? Кожний його виступ у філармонії, Великому залі Національної музичної академії України — художня подія у мистецькому житті столиці. Один із таких виступів відбувся на запрошення ректора консерваторії, члена-кореспондента Академії мистецтв України В.І. Рожка під час презентації нового рояля всесвітньо відомої фірми «Стейнвей» у Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського. Тоді, звернувшись саме до... роялю (!), ректор провідного музичного ВНЗ держави сказав: «Його величність, рояль...».

Вперше саме на цьому конкурсі з'явився й двічі лауреат конкурсу Горовиця — це Олександр Гаврилюк (Україна, Австралія), який

одержав I премію у середній групі (на попередньому конкурсі він був лише другим у молодшій групі). Цілком зрозуміле бажання конкурсантів виступити ще раз у прекрасному залі Національної філармонії України має й чимале фінансове «підкріплення»: як відомо, до, наприклад, I премії у старшій групі на останньому, IX конкурсі додавалися ще й 20 000 доларів США.

Серед інших обдарованих піаністів, які стали лауреатами III конкурсу — Вадим Холоденко (Україна, II премія у молодшій групі), Ван Евей (Китай, III премія у середній групі), Сейко Цукамото (Японія, II премія у старшій групі).

Наступний, IV конкурс вперше проводився у два етапи: у листопаді 2000 р. відбулися конкурсні змагання в молодшій групі, а у квітні–травні 2001 р. — у середній та старшій групах. У конкурсних змаганнях взяли участь 82 піаністи з 14 країн. На цьому конкурсі майже повністю було змінено склад журі. В ньому працювали такі відомі виконавці, як Даніель Поллак та Девід Дюбаль (США), Володимир Віардо (США, Росія), Берндт Гецке (Німеччина), Хуберт Ступшнер (Італія), Паскаль Галле (Франція) та ін. Журі конкурсу в останнє очолював талановитий український композитор Іван Карабиць, який назавжди залишиться у нашій пам'яті не тільки як творець музики, але і як видатний організатор мистецьких заходів, абсолютно справедливий суддя мистецьких змагань [1, 12–14].

Серед відомих нині лауреатів цього конкурсу — Марія Кім (Україна, I премія у старшій групі), Павло Єлецький (Білорусь, II премія у старшій групі) та вдруге на конкурсі — Ван Евей (Китай, III премія у старшій групі).

Організаційні зміни супроводжували і V конкурс. Його перший етап відбувся у листопаді 2002 р. (група «Горовиць-Дебют»), а другий — у квітні–травні 2003 р. (молодша, середня та старша групи). У конкурсі взяли участь рекордні 139 піаністів з 17 країн світу.

Головою журі тоді був відомий український диригент Роман Кофман, а сузір'я членів журі поповнили Микола Сук (США, Україна), Дмитро Башкіров (Іспанія, Росія), Неліта Тру (США), Мішель Соні (Франція), Валерій Козлов (Україна), Ян Цзюнь (Китай). У 2002 р. конкурс увійшов у Європейську спілку молодіжних музичних конкурсів. А у травні 2004 р. ці змагання було прийнято до Всесвітньої федерації міжнародних музичних конкурсів.

Серед яскравих переможців — Чун Вай Чін Речел (Китай, I премія у молодшій групі) та Діна Писаренко (Україна, I премія у середній групі).

Головою журі VI (2004–2005) та VII конкурсів (2006–2007) був народний артист України, композитор Мирослав Скорик. У них взяли участь відповідно 110 та 114 піаністів. На Шостому конкурсі лауреатами перших премій стали: Риома Такаґи (Японія), Ван Цзюе (Китай), Лоренцо Ді Белла (Італія).

На Сьомому конкурсі перша премія у молодшій та старшій групах не присуджувалась. У середній групі першу премію одержав китайський піаніст Вон Вай Ін; інші премії — Арсеній Арістов (Росія), Марія Калугіна (Україна), Огюстен Вожеке (Франція), Міхаїл Шимановський (Польща), Артем Ясинський (Україна).

VIII конкурс відбувся у квітні 2010 р. У ньому взяли участь 82 претенденти з 18 країн світу. Головою журі був народний артист України, композитор Олександр Злотник. Перші премії одержали: Роман Лопатинський (Україна) та Кім Го Вун (Корея). Як і завжди, лауреати конкурсу виступили з концертами у багатьох країнах світу: Польщі, Франції, Японії, Україні, Марокко. Паризькі концерти, наприклад, відбулись у відомому концертному залі Корто [1, 15–19].

Останній, IX конкурс пам'яті Володимира Горовиця відбувся у червні 2012 р. Він став однією з найбільш яскравих подій у артистичній історії держави. Лауреатами та призерами конкурсу стали молоді піаністи з України, Росії, Китаю, Грузії, Азербайджану [5].

Висновки. Отже, по-перше, цей конкурс став окрасою культурно-мистецького життя Києва, зробив його однією із фортепіанних столиць Європи. Молоді талановиті піаністи всіх континентів регулярно виступають у кращих концертних залах столиці. Але, мабуть, головне полягає у тому, що під час цих творчих змагань київська (і українська в цілому) публіка мала можливість насолодитись кращими світовими зразками класичного фортепіанного мистецтва. Два тижні конкурсних прослуховувань — це незабутні враження, емоції та відчуття естетичного катарсису для тисяч слухачів — як професіоналів, так і аматорів.

Учасникам конкурсу були запропоновані на вибір три роялі відомих фірм: Стейнвей, Бехштейн та Ямаха. Це дозволило конкурсантам максимально виявити свої інтерпретаторські та віртуозні можливості, свій творчий потенціал.

Важливим аспектом роботи Оргкомітету конкурсу є організація післяконкурсної гастрольної діяльності молодих піаністів. Функцією цих змагань стало не тільки виявлення, але і «впровадження» талановитих музикантів у світовий музичний «табелъ про ранги».

Оскільки останній конкурс вже транслювався в Інтернеті, виступи його учасників стали художнім надбанням всього світу. Безумовно, це дозволяє використовувати ці виконання відомого репертуару і в межах навчального процесу в будь-яких музичних навчальних закладах.

Конкурс став «відправною точкою» ще для трьох дуже важливих постійних мистецьких проектів у Києві та всій Україні. Це Міжнародний фестиваль «Київські літні музичні вечори», який регулярно проводиться у Маріїнському парку столиці та у Національній філармонії України. Літня Музична академія, заняття якої проводяться у приміщеннях Музичного інституту імені Р.М. Глієра. І розкішний Міжнародний музичний фестиваль «Віртуози планети», який надає слухачам Національної опери та Київської філармонії рідкісну можливість почути одразу багатьох молодих музикантів — виключно лауреатів тільки перших премій відомих міжнародних конкурсів.

І, мабуть, головне: конкурс став одним із художніх векторів, які символізують справжнє входження України не тільки в європейський, але і світовий культурно-мистецький простір!

Стаття, безумовно, не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми, яка потребує подальших мистецтвознавчих досліджень.

Джерела

1. IX Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця [Буклет]. — Київ, 2012. — 81 с.
2. Гусак О. Фінальний свисток в грі піаністів / О. Гусак, С. Антонюк // Голос України. — Київ, 2012. — 14 липня.
3. Константинова К. Олександр Злотник: Уболівальники Євро-2012 стали слухачами конкурсу Горовиця / К. Константинова // Дзеркало тижня (Україна). — 6 липня 2012 р. — № 24.
4. Бентя Ю. Об особенностях игры на рояле в XXI веке / Ю. Бентя // День. — 16 січня 2013 р.
5. Курышев Е. Фортепианное искусство в современном мире: ракурс Международного конкурса пианистов памяти Владимира Горовица / Е. Курышев // Дослідження. Досвід. Спогади : зб. наук. і наук.-метод. пр. /

М-во культури України, КССМШ ім. М.В. Лисенка ; голов. ред. В.П. Шерстюк. — К. : Генеза, 2014. — Вип. 10. — С. 77–85.

В статье анализируется история становление и профессиональный уровень известного международного конкурса пианистов памяти Владимира Горовица со времени его основания и до наших дней. Автор рассматривает некоторые тенденции развития современного фортепианного искусства. Предоставляется также основная литература по исследуемой проблеме.

Ключевые слова: фортепианный конкурс, В. Горовиц, интерпретация, репертуар, тенденции развития, фортепианное искусство.

The article examines the history of the formation and the professional skills of the famous International Piano Competition for Young Pianists in Memory of Vladimir Horowitz since its inception to the present day. The author examines some trends of piano modern art. The article also provides basic literature in the research problem.

Key words: Piano Competition, V. Horowitz, interpretation, repertoire, development trends, piano art.

УДК 7.071

Лабінцева А.П.

*доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук*

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МУЗИКАНТІВ

У статті висвітлюється специфіка концертної діяльності музикантів як показника їхньої виконавської майстерності. Розглядаються аспекти виконавської майстерності музикантів, її структура. Пропонуються шляхи систематизації концертної діяльності музикантів у системі професійної мистецької освіти.

Ключові слова: концертна діяльність, виконавська майстерність, професійна мистецька освіта, музиканти.

У світлі аксіологізації сучасної професійної мистецької освіти актуальним стає дослідження різноманітних проявів виконавської майстерності музикантів. Остання набуває високого рівня в про-